

KARDLAP

Az Ars Ensis Lovagi Kör és Kardvívó Egyesület hivatalos újsága

London Masters of Defence

Történelmi szabályzatok

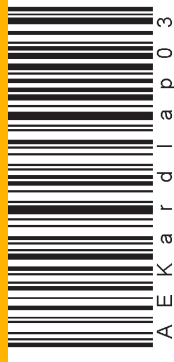
Népi birkózások

Páncélkovácsok Európában

Vendégoktatók Győrben

Dreynevent 2011 beszámoló

**Védőfelszerelések és fémeszközös
szabadvívás az Ars Ensis-ben**

Köszöntő

Kedves Olvasó!

Két hónap telt el az előző szám óta, és a cikkírók termelékenységének hála, újra nekiállhattam a Kardlap szerkesztésének. Szerencsére most már nem egyedül, hiszen a szerkesztésben és főleg a lektorálásban nagy segítségemre volt **Sándor Zsolt**, kinek odaadó munkáját itt is meg szeretném köszönni! (majd neki is adok a szerkesztőségbe beküldött rajongói csokihalomból)

Nagyon sokat dolgoztunk az újság kinézetén, megpróbáltuk még tetszetősebbé varázsolni, reméljük, elnyeri majd tetszéseteket. Az átalakítás következtében az egyes cikkek pár soros előszóval egészültek ki, még jobban felkeltve a kedves Olvasó kíváncsiságát.

Térjünk is át arra, hogy miről olvashattok az újság legújabb számában.

Az első cikk, a számunkra legfontosabb vívócéhről szól, ami nem más, mint a London Masters of Defence, melyet - a könyvtár Összefüggések Munkacsoportjának jóvoltából - Matt Gallas újabb publikációja követ.

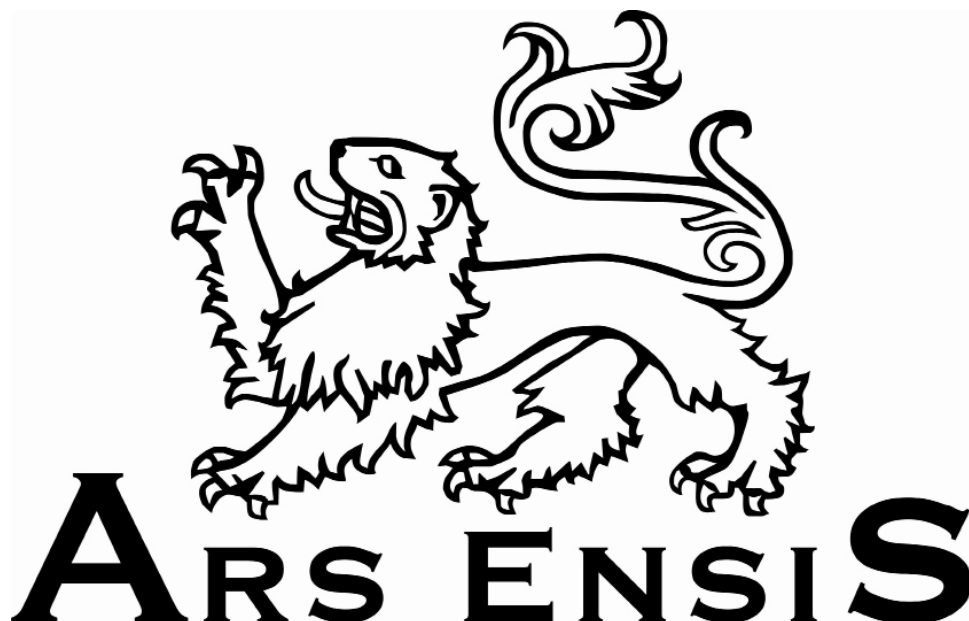
Ezután két újonnan induló cikksorozat első részét olvashatjátok: az egyik a népi birkózásokkal, a másik pedig az európai páncélkészítőkkel foglalkozik.

Két élménybeszámoló is helyet kapott az újságban: újra vendégoktatók látogattak a győri kezdő edzésre, majd mi vettünk részt a bécsi Dreyneventen, ahol szabadvívó felszereléseink sikeresen vizsgáztak a megmérettetéseken.

Az utolsó cikk ezzel összefüggésben az egyesületen belüli szabadvívás védőfelszereléseivel foglalkozik. Befejezésül Csepeli Andrea vidám rajza idézi a nyári edzőtábor hangulatát.

További jó olvasást kívánok:

Tóth Marcell (Doki)

A London Masters of Defence

Írta: Waldmann Szabolcs

A London Masters of Defence története kiemelkedően fontos az Ars Ensis egyesület szempontjából, hiszen díjvívásaink menete, illetve a díjak elnevezése – többek között – ezen csoport hagyományaihoz köthető leginkább.

A Kardlap egy korábbi számában már írtam a vívócéhek általános fejlődéséről, ahol a London Masterst is említettem; ez a cikk most kifejezetten csak róluk szól. Igyekszem nem ismételni magam, bár néhány adatot minden bizonynyal újra meg kell említenem, a cikk teljessége kedvéért.

Források

1. Sloane MS 2530. (1540-1590)
Ez Sir Hans Sloane (1660-1753) gyűjteményébe tartozott, aki halálakor a British Museumnak adományozta. 11 vagy 12 ember írta, bár a 80%-a egyetlen ember keze munkája. A London Masters szabályairól, díjvívásairól szól: 108 díjvívás van benne pontosan leírva, nevekkkel és helyszínekkkel, valamint formális kihívások és forma-dokumentumok, hogy hogyan kell hivatalos iratokat az iskola felé megfogalmazni. A kézirat az 1540-1590-es időszakot öleli fel.
2. Gergoe Silver, My Paradoxes of Defence, 1599.
Silver vívómester volt, s könyvéből

kb. 5 oldalt szentel az olasz mesterek és a London Masters találkozások leírására. Ez a másik korabeli forrás a kettő elérhető közül.

3. William Shakespeare (1564-1616): Hamlet (Ősbemutató: 1589)

Maga Shakespeare határozott vívótudásról tesz tanúbizonyságot művei írásakor, de a Hamletben van konkrét jelenet, amikor is Hamlet és Leartes hivatalos párbajt vívna, ahol Osric bíraskodik. A vívás lefolyása megegyezik a Masters előírásaival, ezt a jelentet szokás a korabeli párbajok pontos leírásának tekinteni.

Ateljesnévén Company of Maisters of the Science of Defence 1540-től jelenik meg céh formában. Talán kiindulhatunk abból, hogy a benne lévő mesterek már kapcsolatban voltak korábban, hogy a tradíciók már léteztek, és nem-céhes keretek között, a csoport minden bizonynyal régebből származik. A kiváltságos levelét VIII. Henrik adományozta, és VI. Edwárd meg is újította azt. Arról azonban nincs jelenleg fel-

tárt forrás, hogy I. Tudor Mária, I. Erzsébet, vagy I. Stuart Jakab megújította volna.

A céh 4 alap szintre, rangra osztotta tagjait: Scholler, Free Scholler, Provost és Maister, illetve volt még egy ötödik szint, a négy ősmesteri rang, vagyis az Ancient Maisters; ők voltak a csoport vezetői. Ahhoz hogy egy tag ezeken a szinteken előrejuthasson, ún. díjvíváson kellett részt vennie, ahol szigorú szabályok mellett, több fegyvernemben és több ellenféllel kellett megvívnia.

Ejtenünk kell néhány szót a költségekről, hogy elhelyezhessük a céhet korának kontextusában. Egy Schollernek tanideje felét előre ki kellett fizetnie, ami 30-40 schilling volt. Ez jelenértéken majdnem millió forintos nagyságrend! A céhben tulajdonképpen mindenért fizetni kellett: az esküért, a káromkodásért, a díjvívásért. Minden gyakorlónak saját fegyverrel kellett rendelkeznie, mert az iskola nem szolgáltatott tagjai számára gyakorlóeszközöket. A díjvívásokat meg kellett hirdetni adott körzeten belül (Free Scholler esetében 60 mérföld); ha megjelent olyan személy, aki nem kapott meghívót ebből a körzetből, azért is büntetést kellett fizetni. Viszont az egybegyűltek utazási költségeinek a felét is a tanonc állta! Emiatt az 'átlag' Schollernek volt egy mecénása, valamilyen gazdag, főúri személy, aki udvari vívónak, bajnoknak, testőrnek stb. képezte ki. Némi csökkentette az anyagi terhet az, hogy a díjvívás nézői pénzt dobáltak fel a küzdőterre, ha tetszett neki a vívás, vagy, a díjvívó egyik barátjának kalapjába gyűjtötték a hozzájárulásokat. Ha jól belegondolunk, ez a szokás máig megmaradt mindenféle multságok, utcai komédiások gyakorlatában.

Sokak szerint a mai fogadások, a bokszmeccsek hangulata is innen eredeztethető – angolul a mai napig Prize Playingnek hívják a bokszmeccseket. A Masters díjvívásaira sokan elmentek nézőnek, fogadásokat kötöttek, s a megszer-

zett pénzből adtak a díjvívónak is. Sok uraság ilyenkor szemelte ki jövőbeli gárdistáit, testőreit, ha azok még nem voltak foglaltak mecénásuk által.

Hogy mennyi pénz gyűlt össze egy díjvívás során, arra nincs pontos adatunk, de egy kézirat megemlíti egy csapost, kinek fogadója a díjvívás helyszínétől szolgált, és a neki járó összeg 40 Schilling volt.

A díjvívás eleinte nyilvános helyen történt; vásároknak, kifőzdékben. Később egyre inkább megadták a módját, egyes díjakat már színházakban, tanácstermekben vívtak.

A céh tagjai rang alapján vonultak be a helyszínre, őket követte a nézők tömege. Hosszú felvezető szövegek következtek; megszólalt a vívó, a mecénása, a segítők és a mesterek is. Fegyvernemenként minimum 3 menetet tettek kötelezővé, de ezen felül minden egyes kihívóval meg kellett küzdeni, amennyiben akadt ilyen. Free Schollernél minimum 3 fegyvernemet írtak elő, ami 9 párbaj, de ellenfelenként az esetek többségében kértek viszárvágót, vagy döntőt is. Így nem volt ritka, hogy a díjért 20-30 éles párbajt kellett vívni egymás után, ami ekkora stresszhelyzetben óriási teljesítmény. Mindezek végén az ősmesterek kihirdették a vívás

eredményét, a díjvívó - „prizor” – megtette a szükséges esküket, fizetéseket, formaiságokat.

Volt néhány szabály díjvívás közben, amiket az éles helyzet miatt hoztak, például hogy nem lehetett hosszúkarddal arca szűrni. A szabályok sajnos csak töredékesen maradtak meg, de ezeket nevezte George Silver „Evil rules and customs of London Masters”-nek, vagyis a céh gonosz és rossz szokásainak.

Kevés információnk van arról is, milyen sérüléseket szenvedtek a díjvívók. Ezt vagy elhallgatták a korabeli írók, vagy nem volt jellemző a veszélyes sérülés a párbajokban. Néhány törött csontorról, egy-két bevert fejről szólnak „mindössze” a krónikák. Az egyik mestert szerencsésnek nevezik, hogy megmaradt mindkét szeme, egy másik mester arról volt híres, hogy teli volt karcolásokkal.

A fegyverek nem voltak szándékosan tompák, erről kifejezetten ír a Sloane MS 2530. kézirat. Használtak testvédelmet is, vívásra kiképzett vívókabátot.

A díjvívások fegyverei (gyakoriság sorrendjében) a hosszú-

■ **Vívókabát az 1580-as évekből, New Yorki Metropolitan Museum of Art-ban kiállítva**

kard, a kard és buckler, a kétkezes kard, a kard és tör, a rapier, rapier és tör, bot, egykezes kard, valamint szálfejszabályok: bill, alabárd, pika.

A rapiert csak 1578-ban vették be hivatalosan a Mester szint díjvívásakor.

A Free Scholler díjvívás szabályai

- 1) jelezni kell a mester felé a szándékot
- 2) a mester bejelenti a többi mesternek és megszervezi
- 3) díjvívás előtt legalább 6 schollerrel kell vívnia hosszúkarddal és egykezes karddal, hogy bizonyítsa érdemességét
- 4) a díjvíváskor minden kihívóval meg kell vívnia
- 5) a mesterek beleegyeznek és nincs tartozása, FS-é emelik
- 6) a kandidátus nem mehet provost díjra 3 évig (de a 7 sem ritka)

A Provost díjvívás szabályai

- 1) engedély a mestertől
- 2) együtt mennek a mesterek elé, akik megvívatták a helyszínen kétkezes kardból, botból, egykezes kardból és hosszúkardból
- 3) ha ezen átment, minden provostot meg kell hívnia 60 mérföldes körzetben 4 héttel a díj előtt (és 5 Schilling büntetés minden olyan provost miatt, aki nem lett értesítve és megjelent)
- 4) díjvívás
- 5) nem taníthat olyan embert, aki nem eskszik fel először a mesterre
- 6) ha fogad tanítványt, százalékot fizet mesterének és a céhnek
- 7) el kell mennie minden díjra 60 mérföldes körzetben
- 8) nem lehet mester 3, 5 vagy 7

éven belül

A Mester díjvívás plusz szabályai a fentiekén kívül:

- 1) a fegyverek kétkezes kard, hosszúkard, pika, egykezes kard, rapier és tör
- 2) 60 mérföld, 8 hét

A kutatások azt igazolják, hogy több eset volt, amikor valakit díjvívás nélkül emeltek magasabb szintre, vagy jóval a szokásos idő előtt. A szabályokat minden bizonnyal az átlagemberekhez igazították, de nem fogták vissza a kiemelkedő tehetségeket, ahogy egy új edzés / helyszín nyitásához szükséges provostok és mesterek előléptetését is segítették.

Teljes jogú tagnak csak a mesterek és a provostok számítottak, ebből 78 volt a csoport története során.

Az itáliai vívómesterek

Érdemes még megemlíteni a London Masters of Defence és az országba érkező itáliai mesterek viszonyát.

A Masters középosztálybeli céh volt, és a középosztályt oktatták egy olyan világban, ahol az osztályokat nagyon komolyan vették. Többek között ez is oka lehet annak, hogy nem publikáltak könyveket: nem akarták saját pénzkereseti forrásukat apasztani, könyves oktatással, de pénzük sem lett volna az egyes mestereknek, hogy könyvkiadással próbálkozzanak.

Tehát a céh a középosztályt cé-

lozta meg, de az országba érkező Itáliai mesterek jóval feljebb kacsingattak, s így feljebbvalónak is érezték magukat náluk.

Korábban írtam, 30-40 Schilling volt az előleg a céhbe lépéskor, de Saviolo és Rocco Bonetti (itáliai vívómesterek, róluik Silver ír) 20-100 Fontot kértek a tanításért, amit meg is kaptak a hercegek és bárók fiainak - és lányainak - oktatásáért. Hogy megértsük a nagyságrendeket, vizsgáljuk meg a következőt: egy korabeli munkás 5 Pencet kapott naponta, egy kézműves 1 Schillinget, egy úriember 2-3 Schillinget. 12 Pence = 1 Schilling, 20 Schilling = 1 font.

Vagyis míg a London Masters Free Scholler díjáig egy tanuló kifizetett összesen kb. 100 Schillinget, ami 1200 Pence, tehát egy egyszerű munkás egy évi bére, addig Saviolo ugyanazért egy személyben ennek minimum négyszeresét, de nem ritkán húszszorosát kapta!

Bonetti 1569-ben érkezett Angliába. Azzal kezdte pályafutását, hogy megnyitotta az általa „Colledge” névre keresztelt vívóiskolát (ez valóban, a mai értelemben vett iskola volt). Diákjai nemesek és az udvar bejáratosai voltak. Előszobájában íróasztal állt papírral, tintával és órával, hogy a vendégei várakozás közben is tudják intézni ügyeiket: ilyen jómód messze a Masters lehetőségein túlmutatott. Talán el tudjuk képzelni, mennyire frusztrálhatta ez a helyi vívócéhet, hogy egy idegen tanít a városban! Nem is hagyhatták szó nélkül: a London Masters első lépésként felajánlotta Bonettinek, hogy megvívhatja náluk mester-díjvívását, kedvesen elengedve a scholler, free scholler és provost szinteket.

Az itáliai vívómester ezt visszautasította, osztálykülönbségekre hivatkozva. Ezután két Provost – Aylward Francis Calvert és Isaac Kennard – párbajra próbálták provokálni őt, de ez sem sikerült. Az első nyertes lépést Oxford grófja – kinek több pártfogoltja a London Mastersnél tanult – tette meg Bonetti ellen. Panaszt nyújtott be ugyanis elene, hogy az iskola területét az engedélye nélkül a rendelkezésére bocsájtották. Bonetti egyenesen Erzsébet királynőig futott panaszért, aki kedvesen elküldte Skóciába egy darabig, hogy az ügyek elüljenek.

Visszatértevel, 1587-ben Austen Bagger, az egyik Ősmester, végül párbajra bírta, ahol is lábán súlyosan megvágta és röviddel ezután Bonetti belehalt sérüléseibe. A párbajt úgy vívták, hogy Austen Baggernél kard és buckler volt, Bonetti viszont, rémületében, kétkezes kardot ragadott ellene. A dologhoz hozzá tartozik, hogy Silver azt írja Bonettiről, hogy összesen két éles harcban vett részt, amiből ez volt az egyik, s másik az, amikor rapiert rántott egy angol tengerészre, mire fel a többi tengerész elverte evezővel, kötelekkel és hágcsókkal.

Bonettit Ieronimo követte, aki közvetlen tanítványa volt, s hozzá csatlakozott a rapieros körökben ma is jól ismert vívómester, Vicentio Saviolo 1590-ben. Saviolo kora egyik legnagyobb olasz mestere volt, és bár viselkedése jóval szerényebb volt, mint Bonettié, ő is rendszeren kihúzta a gyufát a Mastersnél, amikor gyávnak nevezte az Angol népet. Erre fel már maga George Silver (akit forrásként neveztem meg ezen cikk írásához és egyébként nagy kritikusa a London Mastersnek) és test-

vére, Toby is fegyvert ragadott és kihívták a két olaszt párbajra, de azok nem jelentek meg. Silver azt írja, ez az eset örökre megbélyegezte volna a két olasz hírnevét, ha nem lett volna néhány napon belül egy esemény, ami ismét növelte presztízsüket az udvarnál. Történt ugyanis hogy néhány vívó a céhből abban a csarnokban iszogatót, melyen Saviolonak és Ieronimonak keresztül kellett haladniuk az iskolájuk felé. Mikor borral kínálták őket, az itáliai mesterek egy rajongója – egy sikoltozó nőszemély – összecsóditte az

céhtaggal. Az olasz mester alapállása és védései mesteriek voltak a rapierral, de ellenfele, ki egykezes kardot vitt a párbajra, így is két szúrásos belül végzett vele.

A London Masters of Defence történetének végét nem ismerjük. Nem tudjuk, meddig maradtak fenn, hogy a céhes kereteik megszűnésével, testvériséggé, vívóiskolaként, titkos társaságként működtek-e tovább és meddig. A 17. század közepén még éltek vívók, akik náluk tanultak, így tradícióik, tanításaik akár a 17. század vé-

■ Saviolo, His Practise. In Two Bookes, 1595

utca népét, hogy megvédjék a két külhonit. Ez a történet aztán úgy kelt pletykaszárnyra, hogy a két mester legyőzte párbajban az összes céhtagot. Saviolo-t később Silver mintegy felmenti azzal, hogy alapvetőleg jó embernek nevezi, bár továbbra is meg van győződve róla, hogy a kardvíváshoz nem nagyon ért, kiadott vívókönyve ellenére. Ieronimo később tisztességesen kiállt párbajra egy „Cheese” nevű, nagyon erős és magas

géig fennmaradhattak. Több próbálkozás történt a céh újra-alkotására. Az első ismert próbálkozás Egerton Castle nevéhez fűződik, a 19. század végén. A korai 20. században, 1903-ban történt egy második halva született próbálkozás az újraélesztésre „The London Académie d’Armes” néven, illetve egy harmadik, 1931-ben, „The British Federation of Fencing Masters” néven.

Történelmi szabályzatok

Írta: Matt Galas

ARS ENSIS KÖNYVTÁR
ÖSSZEFÜGGÉSEK MUNKACSOPORT
BIOGRÁFIÁK - VÍVÓCÉHEK - VÍVÓISKOLÁK

Gyakran találkoznunk olyan HEMA-tagokkal, akik hevesen ellenzik, hogy vívásgyakorlatok során bármiféle korlátozást tegyenek a találati felületre vonatkozólag. Azzal érvelnek, hogy a korlátozás, mint olyan „valószerűtlen”, és így a gyakorlat valós harci értékét csökkenti.

Számunkra, akik rendelkezünk olimpiai vívói háttérrel, ez a nézőpont teljesen érthető, figyelembe véve, hogy mennyi műviség lopta be magát a vívósportba az elmúlt évszázad leforgása alatt (a hírhedt pattintás talán a leggyakrabban felhozott sérelem, ami a vívóművészetben esett).

Noha ez a nézőpont teljesen érthető, figyelmen kívül hagyja mindazon találati felületet és alkalmazható technikákat illető korlátozásokat, melyeket a középkori Európából ránk maradt történelmi szabályzatok állítanak. Ezek a megkötések valamilyen szinten biztonsági megfontolásból fakadtak. A szórakoztatás szintén felmerülhetett célként, feltehetően így kívánták látványosabbá és izgalmasabbá tenni a párbajokat. Az mindenesetre világos, hogy sok gondoskodó szándék is állt ezen szabályok mögött, és ezen szempontok egyike volt olyan vívói készségek fejlesztése, melyek népszerűsítésre szorultak. Mikor az ember fiatal, versenyszellemben nevelkedett vívókkal foglalkozik, kevés hatékonyabb módot találhat a harcosok viselkedésének formálására, mint a tornaszabályok gondos kialakítása.

Az alábbi bekezdésekben áttekintünk néhány "versenyszerű" szabályzatot Európa területéről, megvizsgáljuk őket célfelület és technika szempontjából, és bemutatjuk azokat a készségeket, ame-

lyeket a szabályzat népszerűsíteni és erősíteni kívánt.

A Római Birodalom gladiátorviadalai

A római gladiátorviadatok érdekes helyet foglalnak el az erőszak pantonjában, valahol félúton lehetnek a párbaj és a versenysport között. Nem minden gladiátorküzdelmet vívtak halálig, vagy akár éles fegyverekkel. A páncélzat és fegyverzet természete pedig inkább volt sporteszköz, mintsem harctéri jellegű – a gyakran halálos végkifejlet dacára.

Bár keveset tudunk az ókori római gladiátorviadatok szabályairól, annyi világos, hogy a korlátozások nagyobb része magának a harcosnak a felszereléséből fakadt. Sokféle gladiátor fejét sisak védte, lábszárát lábvas vagy párnázott

A fordítást készítette: Galát Márk

Lektorálta a projektvezető, Waldmann Szabolcs

nadrág. A bal kart, combokat és felsőtestet változatos pajzstípusok óvták, a fegyverforgató kart pedig egy kifinomult karvért (manica), mely a válltól a kézfejjig ért. Bizonyos esetekben a combokat is páncél fedte. A test egyetlen fedetlen része a torzó volt, illetve bizonyos esetekben a combok és/vagy az arc. A fenti leírás legfőképp a myrmillo, thrax, secutor, hoplomachus, és provocator típusú gladiátorokra illik.

Ez a páncélviselési szokás azt is jelenti, hogy mindössze a létfontosságú testtájak voltak könnyen sebezhetők, amik megkövetelték a gladiátor technikájának ilyen irányú fókuszálását. A harcokról fennmaradt képek is megerősítik ezt, gyakran ábrázolva kampószerű szúrásokat, melyek specifikus

öklelések. Ettől talán látványosabb, izgalmasabb küzdelmet vártak.

Mindazonáltal, a gladiátort a szabályzat arra is kényszerítette, hogy a csatatéren jól hasznosítható technikákat fejlessze – egy ütközet forgatagában a nagyobb távolságot igénylő vívótechnikák haszontalanok. Természetesen ez a harcmodor sem volt ismeretlen a rómaiak számára: Plutarkhosz leír egy olyan küzdelmet, melynek során Nagy Pompeius egy ellenséges katonát a csuklójára mért vágással tett harcképtelenné. Persze az is előfordulhat, hogy a belharcos készségeket értékesebbnek és tanításra érdemesebbnek vélték, mint az olyan könnyebben megtanulható technikákat, mint a kardforgató karra mért vágás.

ja a "támadás markolatgombbal, hegygel, belemenni birkózásba, kar lefogások, rúgások az altestre, szembe nyúlás, por dobálása, és mindenféle becstelen trükkök, melyek használatát egyesek jól ismerik...". Ez jól jellemzi a többi, ránk maradt Fechtschule szabályt is. Ezeket minden torna előtt a vívómester hirdette ki a résztvevőknek.

A német Fechtschule szabályok korlátozzák a támadható testtájakat is. A legerterjedtebb a kezekre és ujjakra ütés tilalma, mely nyilvánvalóan biztonsági megfontolásokból fakad (még a modern biztonsági felszerelés mellett is gyakran törik el a harcosok ujját vívótornák során). Közös pont ezekben a szabályokban az, hogy arra intik a vívót, hogy "támadjon a fülek közé oda, ahol a haj a legsűrűbben nő".

célja a pajzs fölötti/melletti/alatti átnyúlás és a sebezhető területek elérése volt.

A harcosoknak adott fegyverek szintén meghatározták a technikákat: mind a gladius, mind a sica (egyfajta görbe kard), rendkívül rövid pengével rendelkezik a középkori vagy reneszánsz kardokhoz képest. Emiatt a harcosok közötti távolság jelentősen lecsökkent és az alsó testtájak támadása még nehezebbé vált, mint megszokott.

A felszerelés ilyen megválasztásának oka ismeretlen. Lehetett egyszerűen a látványosság is: mivel megkövetelte, hogy a gladiátorok belharcot folytassanak, nem csupán a kardvívói, de a birkózó készségekre is szükség van, továbbá komoly szerephez jutnak a pajzzsal végrehajtott ütések és

Németország: A nyilvános Fechtschule bajnokságok

A 16. és 17. századi Németországban, a Fechtschule néven ismert vívócéhekben jellemzően tompa acélkardokkal és fa Dussackokkal vívtak. Ezek a versenyek a "legjobbban vérző sebre" összpontosítottak, mint a győzelem megállapításának elsődleges szempontjára. Első látásra a vérontás illetően hangsúlyozása azt mutatja, hogy a cél egy valódi harc leképezése volt. Azonban ha alaposabban szemügyre vesszük a kérdéskört, feltűnik, hogy a német vívóiskolák szabályai egy sor korlátozást tartalmaznak a vívótechnikákra nézve, így valójában az ipari forradalom előtti Európa legszigorúbb, fennmaradt szabályzatai közé tartoznak. Például, az egyik német szabályzat megtilt-

Ez nem szigorú értelemben vett korlátozás, inkább afféle ajánlás: oda irányítja az ütések, ahol a bőr a legvékonyabb és a legkönnyebben vérzik – egyúttal arra tanítja a vívókat, hogy magasabb, értékesebb célokra támadjanak. Egy másik vívószabályzat, nyilvánvalóan biztonsági megfontolásokból megtiltja a "lábra mért, sérülést okozó csapásokat", ugyanakkor feltehetően az alsó testtájakat érő támadások számát is csökkenteni kívánja.

Franciaország és Belgium: Díjvívás a polgári vívócéhekben

Franciaországban és Belgiumban a polgári vívócéhek szabályai egyaránt következetesnek mutatkoztak a technikákat és támadható testtájakat illető korlátozások tekintetében. Hosszúkardos párbajok esetén, az engedélyezett találati fe-

lület az öv és a könyök fölötti részre korlátozódott. Ez azt jelentette, hogy nem volt támadható testtáj a láb, a csípő, az alkar és a kezek. Rapíros küzdelemben ezek a korlátozások kiterjedtek az arcra is. Noha a megkötéseket kétségtelenül biztonsági megfontolások ihlették, egyúttal meghatározott készségek fejlesztést is célul tűzték ki. Mivel a legközelebbi, legegyszerűbb célpont (a fegyverforgató kar) nem támadható, a vívó kénytelen volt megtanulni a mélyebb célpontok támadását is. Ez nagyfokú elszánttságot, jobb lábmunkát kíván, és nagyobb teret enged a cselezésnek, valamint kedvez a tempót nyerni képes vívónak.

Hasonlóan, a francia-belga szabályzatok korlátozták az alkalmazható technikákat. Hosszúkar használatakor az egykezes ütések és szúrások tilalmasak voltak. Szintén nem engedélyezték félkardos technikák, markolatgombos ütések használatát és a birkózást. Ezek a korlátozások arra kényszerítették a vívókat, hogy a tisztán kétkézes technikáikat fejlessék. A támadási felületre vonatkozó korlátozásokkal együtt ezek a szabályok olyan vívókat eredményeztek, akiknek támadási technikája a (horizontálisan) mélyebben fekvő, sérülékeny testtájukat célozza, védelmük pedig épp ezeken a területeken a leghatékonyabb. Hasonlóan, a francia-belga rapír szabályok jellemzően megtiltják a vágásokat, így a vívó kénytelen a szűrő technikákat fejleszteni, a korabeli általánosan elfogadott vívástechnikai doktrínának megfelelően. Szintén megtiltották a fegyvert nem tartó kézzel való védekezést és lesajnáló megjegyzéseket tettek azon vívókról, akik a bal kezüket háritásra használják.

Itália: A bolognai tradíció

Itáliát tekintve, az Antonio Manciolino által leírt szabályok (1531) súlyozott pontozást használtak az egyes technikák használóinak bátorítására vagy elkedvetlenítésére. Míg a kézre, karra, vagy testre mért csapás egy pontot ért, a fejre mért ütést –értékes célpont lévén – a bolognai vívók három ponttal jutalmazták. Másfelől, a lábra mért csapást két ponttal jutalmazták, indoklasképp a találat nehézségét hozták fel. Talán ez a legszebb példa a meghatározott készség fejlesztésére irányuló bátorító törekvésnek, mivel deklaráltan több pontot ad a mélyebb, nehezebben hozzáférhető testtájak eltalálásáért, mint például a fegyverforgató karért.

Következtetések

Minden történelmi szabályzat hordoz valamilyen utalást a valódi harcra, mint például a vérző sebek, vagy a fejre mért támadások előnyben részesítése. Mindazonáltal, minden egyes szabályzat ki is hagy jó néhány viselkedési formát, mely az éles harchoz tartozik és egy olyan helyzetben jó eséllyel előkerül. A figyelmen kívül hagyott viselkedési formák többek között a birkózás, kardgombbal leadott ütések, egykezes támadások, kardforgató kart és kezét ért csapások, vágások (francia-belga rapír), illetve a szúrások (német hosszúkar).

Minden történelmi szabályzat a készségek egy meghatározott csoportjára összpontosít ahelyett, hogy egy éles harc másolatát teremtené meg. Ezek a szabályok rendkívül időtállóak bizonyultak,

bizonyos esetekben évszázadokon át érvényben maradtak (a francia-belga céhes szabályokat legalább 250 éven át alkalmazták, de feltehetően sokkal tovább). Úgy tűnik, a próba-szerencse alapon működő fejlődés végtermékei voltak, s egyensúlyba hozták a kívánt viselkedést és a biztonsági szempontokat. Harcos elődeink nyilvánvalóan megfelelő módszernek találták őket tanítványaik általuk nagyra tartott készségeinek célzott fejlesztésére, finomítására és gyakoroltására.

Mindezek alapján a modern vívótársadalomnak javasolt ugyanezzel kísérleteznie, a "valódi harc" utánzásának makacs erőltetése helyett. Végtere is, ha a régmúlt harcművészeinek felelevenítése a célunk, miért ne használhatnánk az akkoriban megalkotott szabályokat? Elődeink szemléletmást hasznos módszernek találták ezeket a szabályokat tanítványaik készségeinek fejlesztésében – illene nekünk is megfontolni, hogy ugyanígy tegyünk. Ha másképp cselekszünk, tanítványainkat kitesszük annak a veszélynek, hogy a történelmileg dokumentált szabályok és elvek helyett a harc természetéről alkotott saját elképzeléseink fogják vezetni őket.

Némi szerencsével arra is juthatunk, hogy a bemutatottakhoz hasonló gyakorlat bevezetése segíthet a vívóknak készségeik magasabb szintre fejlesztésében azáltal, hogy olyan környezetet hoz létre, amelyben a történelmi technikák nagyobb valószínűséggel virágoznak és kerülnek elő természetes módon.

Népi birkózások sorozat

Népi birkózások a mai Nagy-Britannia területén (I. rész)

Írta: Sándor Zsolt

A népi birkózások olyan hagyományos birkózó formák, melyek egyediek egy adott kultúrkörben, illetve földrajzi helyen. Milyen népi stílusokat gyakoroltak Európában, és melyeket gyakorolnak még manapság is?

Mikor a témát kutatni kezdtem, nagy meglepetésként ért, hogy szinte minden ország rendelkezett, vagy még mindig rendelkezik saját népi birkózással. Cikksorozatomban célja, hogy bemutassam az európai népi birkózásokat, első körben a mai Nagy-Britannia területén fellelhetőket.

A birkózás, mint mozgásforma, egyidős az emberiséggel; nem nagyon találhatunk olyan népcsoportot az idők során, mely ne űzte volna ezen nemes művészet valamilyen válfaját.

Bármely esetben, mikor a küzdő felek erejüket, ügyességüket mérik össze, megállapodnak egy közös szabályrendszerben. A megállapodásnak része lehet az engedélyezett fogásmód: például az övbirkózásban az ellenfelünket csak az övénél lehet megragadni (svájci Schwingen, izlandi Glima, Kanári-szigeteki birkózás), a backhold

■ Skót backhold, swinging hipe technika (forrás: Flickr)

szabályrendszer esetén egy adott módon kell átfogni az ellenfél hátát, míg a francia birkózásban – graeco-roman, avagy kötöttfogású – csak a felsőtest fogása engedélyezett, a lábbal végrehajtott akasztások, gáncsolások tiltottak.

Egy másik kötöttség lehetett a ruházat; a kabátban történő birkózások esetén (mint például a Cornish birkózás) a küzdő felek erős anyagból készült felsőruházatot viselnek, melyet kiválóan fel lehet használni a dobások végrehajtásához, míg vannak olyan birkózási formák, ahol a felsőtestet nem borítja ruha (catch as catch can birkózás, török olajbirkózás), itt a megfelelő fogás elérése lényegesen nehezebb feladat.

A szabályok határozzák meg azt is, hogy mi számít győzelemnek.

A középkori harci birkózásokban – és ezek népi birkózásként fennmaradt változataiban – bármilyen földre kerülés azonnali vereséggel jár. Ennek egy magyarázata a következő: ezek a küzdelmi formák alapvetően fegyveres harcra készítettek fel a gyakorlókat, és azt a helyzetet modellezték, amikor a dulakodásban a felek nem tudtak fegyvert rántani, ezért megpróbálták ellenfelüket a földre dönteni, és ezzel időt nyerni a saját fegyverük elővételéhez.

Vannak azonban más szabályrendszerek, melyek a fegyver nélküli, sportszerű vetélkedésből eredeztethetőek, ekkor cél lehet az ellenfél tökéletes technikával történő földre dobása, vagy pedig leszorítása úgy, hogy ne tudja folytatni a küzdelmet (Lancashire birkózás). Egy harmadik elképzelés szerint csak akkor van vége a küzdelemnek, amikor a másik fél feladja, ilyen például a Catch birkózás, legfőképp az a változata, melyet Amerikában gyakoroltak.

A mai Egyesült Királyság területén különösen népszerű volt a birkózás, egyes források szerint közel 20 különböző stílusú birkózást gyakoroltak, minden egyes területen, régióban mást és mást.

Kutatásaim során a következő birkózási módszerekről találtam forrásanyagokat:

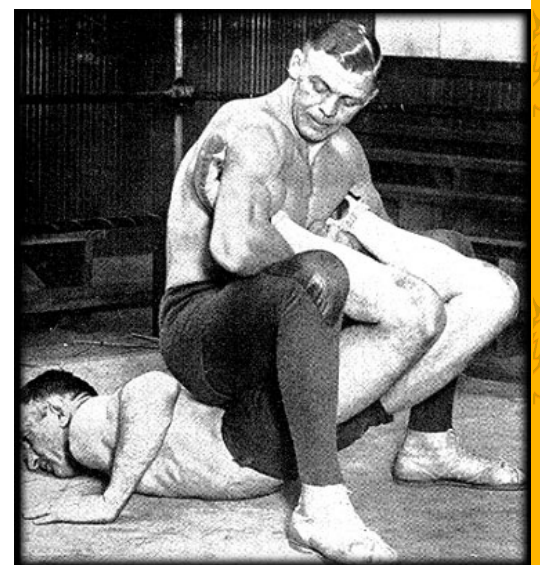
- Backhold: Cumberland & Westmoreland, Scottish wrestling
- Cornish wrestling, Devonshire wrestling
- Hickling, Hacking, Shinkicking, Purring
- Norfolk wrestling
- Collar-and-elbow wrestling
- Lancashire wrestling, Catch as catch can

■ Török olajbirkózók (forrás: Flickr)

■ Középkori páncélos birkózás végső pozíciója, (forrás: <http://www.thearma.org>)

■ Catch birkózás (forrás: Flickr)

Backhold

A backhold birkózást Európa több országában gyakorolják (Spanyolországban, Szardínia szigetén, Olaszországban, sőt, régebben még Magyarországon is), mégis leginkább Anglia északi megyéiben (Skócia, Cumberland és Westmoreland) maradt fent, mint népi játék és vetélkedés.

Története nagyon régre nyúlik vissza, a legidősebb küzdősport Skóciában, 8.-9. századból származó sírkövön is láthatunk backhold-ot gyakorlókat.

Bár helyenként eltérő öltözetet viselnek – a skótok kilt-et, és fehér trikót, az angolok fehér felsőt, fehér hosszú nadrágot, melyre egy rövidnadrágot húznak – a szabályrendszer néhány apróságtól eltekintve azonos. A kötelező kézfogás után a birkózó felek egy kötött fogásból, az úgynevezett backhold-ból indulnak, melynél a küzdő felek átölelik egymást akképpen, hogy az álluk az ellenfél jobb vállára teszik, a jobb kezük az ellenfél bal karja alatt, a bal kezük az ellenfél jobb karja felett található, miközben a két tenyeret összefogják. Ez a fogás történhet kapocsfogással (behajlított ujjakat egymással szemben) vagy régebbi leírásokban tenyérfogással (a két tenyeret összefogjuk).

■ Backhold fogás (forrás: Flickr)

■ Backheel technika (forrás: William Baxter)

A küzdelem akkor ér véget, amikor az egyik fél a talpán kívül más testrészével megérinti a földet. Ezt fall-nak nevezik. Ha a küzdő felek nagyjából egy időben érintik meg a földet, akkor dogfall-ról beszélünk, ekkor előről kell kezdeni a küzdelmet. A küzdelem során a fogást elengedni nem szabad, ez azonnali vereséget jelent.

E stílus gyakorlása nagyon jó egyensúlyérzéklet és lábmunkát épít, hiszen ebben a szabályrendszerben a gáncsolások hatalmas tárházát lehet és kell felvonultatni: külső és belső akasztásokat (inside click, outside click, hank), sarok mögé lépéseket (backheel), láb-

söpréseket (outside stroke), térdel (hipe) és lábszárral (in-and-out) történő kiemeléseket, valamint forgatásokat (swinging hype), és csípődobás (buttock, cross buttock) variációkat.

A backhold egyébként a nyugat európai birkózás egyik legjobban és legrégebben óta dokumentált stílusa, A Wrestliania, egy megközelítőleg 250 oldalas könyv egészen 1824-ra visszamenőleg tartalmazza a különböző meccsek eredményeit, a küzdő feleket, a díjakat, a küzdelmek leírását, esetenként azt is, hogy ki milyen technikával győzött.

A backhold birkózást az angol részről a Governing Board of the Cumberland & Westmorland Wrestling Association, míg a skótok oldaláról a Scottish Wrestling Bond felügyeli, és a legnagyobb tradicionális birkózó stílus Angliában. 1824-ben egységesítésre került a sportág szabályzata, azóta szinte változatlan szabályok szerint üzik, és évente több, mint 70 szabadtéri versenyt rendeznek.

Cornish és Devonshire

Cornwall és Devon megyék (régies nevén Devonshire) a 18. és 19. században elsősorban réz és ónbányászatukról, valamint kiváló birkózóikról voltak ismertek. A cornish és a devonshire birkózás egy lényeges dologban különbözött egymástól: a devonshire módszerben engedélyezettek voltak a rúgások, ezek célpontjaként azonban kizárólag az ellenfél sípcsontja szolgált. Ennek megfelelően a devonshire birkózók cipőben küzdöttek, és legtöbb esetben a cipő orrát is megvasalták, hiszen egy, a cipő orrával végrehajtott, sípcsont-ra mért erőteljes rúgással akár a földre is küldhették ellenfelüket. Bizonyos esetekben engedélyezett volt a nadrág lábszárának kitömése, mely csillapította a rúgások által okozott fájdalmat és sérülést, de az esetek többségében nem viseltek ilyen védőfelszerelést. Ezek után érthető, hogy miért hívták ezt egy brutális, barbár szórakozásnak. A devonshire birkózás az 1800-as évek közepétől hanyatlásnak indult, 1884-re kihalt, technikái beépültek a cornish birkózásba, a rúgás technikák kivételével.

A cornish és a devon birkózás nagyban különbözik a backholdtól. Először is, a küzdelem addig tart, míg egy tiszta dobással a földre tudják teremteni ellenfelüket, méghozzá oly módon, hogy az esés végén mindkét válla (más szabályrendszer szerint legalább 3 pont: 2 váll és egy csípő, vagy 2 csípő és egy váll) érintkezett a talajjal. A birkózáshoz egy speciális kabátot használnak, mely ujja egészen a csuklóig ért, és középen két madzag fogja össze. A backholddal ellentétben nem volt kötött a fogás, a kabátot – és csak a kabátot – bárhol meg lehetett fogni a dobás végrehajtásának érdekében.

A kiinduló fogást követően kétféle helyzetet próbáltak felvenni a küzdő felek; az egyik a forehand-play,

melynél a befordultak az ellenfél elé, a másik az after-play, amikor az ellenfél mögé kerültek, és onnan próbáltak dobást kezdeményezni.

A forehand-play-ből az outside-lock, inside-lock, cross-heave, cross-lock és cross-buttock technikákat lehetett alkalmazni, míg az after-playból a back-clamp, heave, cross-heave, double-lock, pull-under valamint a hometang-ot.

Hickling, purring

A Hickling (Derbyshire hickling) egy nagyon veszélyes sport volt és csak titokban gyakorolták a késő XIX. században. Valószínűleg cornish bányászok közvetítésével jutott el Amerikába, de ott shinkicking, hacking vagy (lancashire) purring néven ismerték. Itt a cél az volt,

■ Cornish birkózás, forehand-play (forrás: Flickr)

hogy a nemes egyszerűséggel széjjel rúgják a másik fél sípcsontját, de úgy, hogy ne tudjon ráállni, és feladja a küzdelmet. A hicklingnél még engedélyezték a dobások, azonban a purring rendezvényeken már tiltották őket. A purring küzdelmeket az angol bokszt mérkőzések stílusában rendezték, ringben, menetekkel, és ami a legfontosabb, fogadási lehetőséggel.

■ Purring mérkőzés az Egyesült Államokban

Norfolk wrestling

Végezetül megemlíteném a Norfolk stílusú birkózást, melyet Cotswold stílusúnak is neveznek, és része az 1612-ben alapított „Cotswold Olimpick Games”-nek, egyfajta népi játékok olimpiájának. A stílus felszerelése, szabályrendszere hasonlít a cornish-ra, azonban inkább távolsági küzdelemre épült. Az ellenfelet a könyökénél és nyakánál fogják meg (collar and elbow stílusban), rúgásokkal gyengítik, és akasztásokkal viszik a földre. A stílusról nagyon kevés írásos emlékünk maradt, egyedüli forrásunk Charles Layton Whole Art of Norfolk Wrestling című könyve, mely 6 technika és a szabályrendszer leírásán kívül egy verset is tartalmaz, melyben bemutatja, hogy fiatal fiúként mennyire lelkesedett a birkózásért, és milyen nagy hatással voltak rá a felnőttek birkózó meccsei. Ebből a versből egy idézettel zárnom soraimat, a következő számban a collar-and-elbow, a Lancashire és a Catch-as-catch birkózásról olvashattok.

*And then the boys that I had play'd,
To wrestle with me did seem afraid,
Which fill'd me full of pride I vow,
Its remaining in me even now.*

■ **Sosem lehet elég korán kezdeni (forrás: Cumberland and Westmoreland wrestling)**

■ **Fent: Népi birkózó jelenet, feltehetően Cornish birkózás; balra: Cumberland & Westmoreland birkózás (forrás: William Baxter)**

Ezúton szeretnék köszönetet mondani William Baxter-nek a képekért és a sok segítségért, melyet a cikk megírásában nyújtott!

Felhasznált irodalom:

- Donald Walker: Defensive Exercises (1840)
- Walter Armstrong: Wrestliania (1870)
- The Badminton Library: Fencing, Boxing, Wrestling (1893)
- Walter Armstrong: Wrestling (1891)
- Dick & Fitzgerald: Dick's Art of Wrestling (1887)
- William Clarke: The boy's own book of sports and pastimes (1880)
- Roger Robson: Cumberland and Westmoreland wrestling (1999)
- Charles Layton: Whole Art of Norfolk Wrestling (nincs dátum)

Páncélkovácsok Európában

(I. rész)

Írta: Hermeczi Olívia

Apáncél és fegyverkovácsolás mestersége régi időkre nyúlik vissza. Kik voltak a híres páncélkovács családok Európában, és milyen remekműveket készítettek? A három részes cikksorozat első, bevezető részében az olasz páncélkovácsok életébe, munkásságába kapunk betekintést.

BEVEZETŐ

A XI. századból nagyon kevés páncélkészítőről maradt fent feljegyzés, a témával foglalkozó dokumentációk a XV. századtól állnak rendelkezésre nagyobb számban, e kortól kezdik rendszeresen említeni a német páncélkészítőket. Már a korai mitológiai történetek is említést tesznek híres kovácsokról: a görögöknél Hephaistos - Hera és Zeus fia -, a finneknél Ilmarienen, míg a germán mitológiában Wieland, akik isteni képességekkel rendelkező, esetenként istenektől származó kovácsok voltak, és érdekességképpen: mindannyian sánták.

A VIII. században élő Ingerli és Ulfberth – mely nevek vagy két kardkovácsot, vagy a műhelyeiket takarja – a Rajna vidékről olyan jó minőségű kardokat készítettek, hogy a hírnevük fémjelezte a következő két évszázadot.

Dél-Németországban és Észak-Itáliában alakultak ki a legismertebb és a legkiválóbb minőségű páncélokot készítő műhelyek, és gyakran alakult ki munkakapcsolat a páncélkészítők, a fegyverkészítők és az egyéb más szakmabeliek kö-

zött, mint például az arany-, és az ezüstművesek.

ITÁLIA

A páncélkészítés egyik leghíresebb központja az olasz Milánó, a híres Missaglia családnak ad otthont a XV. században. Ebből a családból legalább négy kovács nevét ismerjük. A Missaglia családot minden idők egyik legnagyobb páncélkészítő családjának tartották. Az eredeti vezetéknevük Negroni, a Missaglia csak egy felvett név, amely a születési helyükre utal.

A Missaglia család ismert tagjai:

- Petrajolo Missaglia (1390–?)
- Tomaso Missaglia (1430–1452)
- Antonio Missaglia (1441–1491)
- Giovanni Angelo Missaglia (1496–1529)
- Damiano Missaglia (1514–?)

■ **Wrapper**
egy armetről
cc. 1460-1470: Missaglia
család mesterjegyével

Antonio halála után a két testvér Giovanni és Damiano már nem tudta folytatni Tomaso és Antoni magas szintű munkásságát.

Ez a sisak Antonio Negroni Missagliának, Tomaso Negroni Missaglia fiának a munkája. A mesterjegy egy hasított keresztből, továbbá egy A betűből és egy fordított N betűből áll. Ez a Missaglia család jele.

A XVI. században Milánó otthonul szolgál egy másik páncélnézítő családnak is, a Missagliák leszármazottjainak, a Negrolinak. Köztük Filippo Negrolinak (cc. 1510 – 1579) akire úgy lehet tekinteni, mint minden idők egyik legelismerettebb páncélnézítőjére. A családi műhely élén a legidősebb Negrolinak állt: Giacomo, Filippo apja.

- Gian Giacomo Negrolini (1463–1543)
- Filippo Negrolini (cc. 1510–1579)
- Francesco Negrolini (cc. 1522–1600)
- Giovanni Battista Negrolini (cc. 1511–1591)
- Alessandro Negrolini (cc. 1528–1537)
- Giovan Paolo Negrolini (cc. 1513–1569)

■ **Jacopo és Bernardino Cantoni**
Milánó
1477-1500

A feljegyzések szerint a család több hercegnek is dolgozott, többek között Galeazzo Maria Sforzának. Bernardino leghíresebb munkája egy brigadine, melyet Miksa császár számára készített.

■ **Gabrielle és Francesco Merate**
Milánó és Arbois
1494–1529

Nevüket a Merate nevű faluról kapták, amely közel van a Missaglia nevű faluhoz, a Missagliák szülőhelyéhez.

1494-ben a Merate testvéreket kérte fel I. Miksa, hogy dolgozzanak neki. Három éves szerződést kötött velük, ezért 1000 frankot és 1000 aranyat kaptak. Csak a császárnak dolgozhattak. Gabrielle kapott további 100 frankot és 1 évnyi adómentességet. Ezt a kiváltságot gyakran kapták kovácsműhelyek. Ez idő alatt felállítanak kovácsműhelyeket Arboisban és Burgundiában. A műhely évi termelése 50 vért mesterjeggyel ellátva, 40 frankért darabonként, 100 sisak

10 frankért darabonként, 100 pár grandgarde, 5 frank áron és 100 pár garde-bras 40 frankért páronként. Az utolsó két garde-bras szokatlan volt mivel ezeket csak a bal vállon hordhatóak, és nem volt párjuk. A mesterjeggyükről feltételezik, hogy az Arbois szó és egy korona. Másik mesterjeggyük egy M betű, amelyre egy Holdsarló van rátéve.

A nevüket említik később az adófizetők listájában S. Maria Beltrade parókián Milánóban 1524-ben és 1529-ben. I. Miksa is megemlékezett róluk egy Ludovico il Moro-nak írt levelében. Munkáikat megtekinthetjük Bécsben, Madridban és a londoni Towerben is.

■ **Tomaso Missaglia**
Milánó
cc. 1415 – 1468

Eredeti néven Negroni. Ezt egy sírkő bizonyítja a milánói San Satiro egyházban, melyen mindkét név szerepel. Missaglia községből származtak a Como-tó és az Ello-tó közeléből.

Tomaso kovács családban született apja Pietro (Petrajolo) is kovács volt körülbelül az 1390-es években.

A Missagliák háza Milánóban volt a Via degli Spadariban és a család jelvényeivel és monogramokkal díszítették. 1901-ben ezt a házat

■ **Vaskalap cc.1450–1475 Antoni n. Missaglia munkája**

lerombolták az utca korszerűsítésekor, szerencsére a házról fent maradt egy rajz Gelli és Morretti milánói kovácsok monográfiájában.

Tomaso da Missaglia, Philip Maria Visconti által 1435-ben nemesi címet kapott és adómentességet élvezett 1450-ig. 1469-ben halt meg és a S. Maria Beltrade egyházban temették el, Milánóban. Két ismert munkáját Bécsben, illetve Velencében tekinthetjük meg.

Antonio Missaglia

Milánó

cc. 1430 – 1492

Antonio volt Tomaso Missaglia fia. Az ő stílusukat veszik majd át később a német mesterek. 1450-től számos feljegyzés szól a milánói archívumban Antonióról.

Dolgozott Galeazzo Maria Viscontinak és Bona di Savoianak. 1456-ban készített vértet Pápai seregének és fejlesztette a családi műhelyt a Via degli Spadariban., majd 1469-ben Milánó hercegétől kapott egy műhelyt S. Angelo Canal közelében.

1470-ben megkapta a vasbányák haszonbérletét Canzo erdejében. 1472-ben állami szolgálataiért elismerésben részesült. Antonio bányáit utoljára egy 1480 április 2.-án megírt levélben említik, melyet Bona di Savoianak címeztek.

Fia, Scabrino nem folytatta a családi mesterséget.

Andrea de Frenaceska egy nagykövetségi jelentésben leírta, hogy miután meglátogatta Antonio műhelyeit, megállapította, hogy az ott látott páncélok értéke meghaladja az 1000 dukátot.

Antonio a XV. század végén halt meg, utolsóként használva a Missaglia nevet. Az utódai viszatértek a Negrioni vagy a Negroli vezetéknevre.

Mesterjegyét megtalálhatjuk számos sisakon: Bécsben, Brüsszelben a Porte de Hallban vagy a Wallace Collection-ben. Antonio Missaglia használt egy medve formájú mesterjelet is, ezt egy

■ **Tomaso Missaglia munkája cc.1450-ből Milánóból Pfalz-i Frigyes választófejedelem páncélja Bécs, Ausztria Kunsthistorisches Múzeum**

Towerben található tonlet vértén, illetve a Musée d'Artillerie egyik vértjén figyelhetjük meg.

Gasparo Mola

Róma

cc. 1590–1640

Mola 1590-ben született Breglioban ahol az apja építész-ként dolgozott. 1607-ben aranyozott és ezüstözött páncéldarabokat készített Savoya hercege számára. Ugyanebben az évben Medici Ferdinánd magához hívatta Firenzébe, ahol 2 évig dolgozott. 1613-ban és 1614-ben Mantua és Guastalla számára készített medálokat, és ebben az időszakban I. Carlo Emmanuel részére is dolgozott. A páncélokön kívül gazdagon díszített pisztolyokat is készített, a zománc-munkái pedig messze földön híresek.

Philippo Negroli

Milánó

cc. 1520–1580

Philippo és Jacomo Bernardinónak fiai voltak. Az apjuk még megtartotta a Missaglia nevet, amit Antonio és Tomaso is használt. Philippo legkorábbi ismert műve 1532-re datálódik. Néhány éven keresztül testvére Francesco segítette, aki elhagyta őket 1532-ben és egyedül dolgozott a Mantovai

királyi udvarnak.

A páncéljai nagyon drágák voltak – Brantome leírása alapján egy morion 40 tallérba került –, de munkája jövedelmezőnek bizonyult: 6 év alatt 50000 tallért halmozott fel. Úgy tűnik nemesi címmel is rendelkezett, mivel Brantome Seigneur de Negrolinak hívja őt.

Milánó egy gazdag negyedében a Porta Comassinában lakott.

A munkái díszesek, de nem lépte túl a céhtörvényeket, ahogyan tette azt Peffenhauser vagy Piccinino.

■ Bascinet típusú sisak, Tomaso Missaglia munkája

Lucio Piccinino

Milánó

cc. 1590

Lucio, Antonio Piccinino híres kardkovács fia. Nem tisztázott, hogy ő maga csak gyártotta a páncélokot vagy díszítette is őket. Peffenhauserhez hasonlóan nagyon díszes vérték kapcsolódnak a nevéhez. Munkái rendkívüli technikai készséget igényeltek és nagy jártasságról tesznek tanúbizonyságot. Az általa készített páncélokot Bécs és Madrid múzeumaiban tekinthetjük meg.

Pompeo della Chiesa

Milánó

cc. 1590

III. Fülöp királyi páncélkovácsa, Spanyolország és Milánó főhercegének, Alessandro Farnesnek a kovácsa. A munkái megtalálhatóak Torinóban az Armeria Reale-ban és Bécsben is.

■ V. Károly német-római császár burgonetje 1545-ből Philippo Negroli munkája

Vendégoktatók

Anton Kohutovič és Martin Tibensky a győri kezdő edzésen
Írta: Waldmann Szabolcs

2011. január 24.-én a győri kezdő edzésre látogattak Anton Kohutovič és Martin Tibensky oktatók, Szlovákiából, a Gesellschaft Lichtenauers csoportból.

■ Martin Tibensky (jobbról) és Anton Kohutovič (balról)

Lichtenauer anyagot hoztak magukkal, átütést, Zornhauwt és követő technikáit oktatták. Az első pillanattól fogva egyértelmű volt, hogy nem kispályáznak, és olyan komoly edzést tartottak, hogy a végén a csapat alig állt a lábán. Remekbe szabott lépés- és

támadásgyakorlatok, robbanékony technikázás, mozgásban történő gyakorlás voltak terítőken. Antonék nemrég kerültek be a HEMAC-ba, de nem is volt kérdés, hogy közöttünk a helyük: rendkívül szigorú alapokon nyugvó kutatásuk, őszin-

te vívóstílusuk párját ritkítja. Eddig úgy néz ki, hogy vendégként üdvözölhetjük őket nyári táborunkban is, ahol a haladóbbaknak fogják, maszkkal / fémkarddal leoktatni, mit is jelent, az „igazi támadás”!

Dreynevent 2011 beszámoló

Írta: Schundler László

Február 11.-12.-13.-án került megrendezésre Bécs városában a Dreynevent nevű három napos összejövetel. A programpontokat és a meghívott előadókat tekintve a bécsiek kitétek magukért, hiszen jópár neves előadót sikerült elcsalogatniuk az osztrák fővárosba. Néhány név, akit az Ars Ensis tagjai is bizonyosan ismernek: Lopes Cardozzo, Martin Enzi, Mat Gallas, Waldmann Szabolcs.

Maguk az előadások nem tartogattak nagy meglepetéseket, számos különböző fegyvernem rejtelmibe lehetett belekóstolni, úgyszint: rapír, mesterütések hosszúkarddal, poleaxe, polearm stb.

Meg kell még említeni Mat Gallas érdekes és informatív előadását a kora XVI. századi német vívóiskolák mindennapjairól. Údító színfoltot jelentett, és bátran mondhatom, hogy osztatlan elismerést váltott

■ Poleaxe edzés

ki a vasárnap délutáni bemutató, ahol két férfi és egy nő demonstrálta, miképpen használták a jólnevelt angol establishment tagjai a sétapálcát, az esernyőt, illetve a gyufásdobozt önmaguk megvédésére a XIX. század vége felé. A sok humorral és érdekes technikákkal fűszerezett bemutató „büntetett”.

Emellett két torna is zajlott a rendezvény alatt, bár negatívumként felhozható, hogy ezek nem kaptak kiemelt szerepet, sőt, igazából mintegy teljesen mellékes eseményként folytak le. A szabályával vívott versengésről érintettség hiányában nem tudok mit mondani, de a hosszúkarú verseny érdekes szabályai (dupla találatnál mindkét fél azonnal kiesik) és kissé laza szervezettsége (találd meg az ellenfeled, beszélj meg vele a helyet és az időt, aztán keríts egy bírót) kis csalódást okoztak. Az Ars Ensis kötelékéből sajnos senki nem jutott tovább az első körből, egy kivétellel mindannyian a dupla találat

■ **Több mint 40 résztvevőt vonzott az Ars Ensis edzése, melynek témája a tempóelmélet volt.**

szabály áldozatait lettünk.

A szervezés maga jól sikerült, a szállás megfelelő volt, a résztvevők folyamatosan kaptak enni és inni, ezen a téren is jól vizsgáztak a bécsi rendezők. A helyszín ideális az efféle rendezvényekre, az egy lépcsőházból megközelíthető 4

különálló tornaterem nagyon megkönnyíti az edzések párhuzamos lefolytatását, ellenben a nagyjából 200 fő körüli létszám már erősen megterhelte a szociális létesítmények kapacitását.

Személy szerint a hétvége legnagyobb hasznát abban látom, hogy számos más országból származó vívóval sikerült kipróbálnom a technikáimat. Az új protektornak és lacrosse - kesztyűnek hála sok szabad harcot tudtunk vívni. Verekedtem többek között angolokkal, német és osztrák vívókkal, valamint egy skóttal. Érdekes tapasztalatot jelentett az eltérő stílusokkal és habitusokkal való összecsapás. Általánosan elmondható az, hogy a kontroll - talán a védőeszközök általánosabb elterjedése miatt - jóval alacsonyabb a többi ország vívói esetében mint az általunk megszokott szint. Alapvetően a lichtenauer-i technikák használata dívik, sokan azonban ezt meglehetősen egyedi megoldásokkal fűszerezik. Azt hiszem, hogy aki tisztességesen végigcsinálja az Ars Ensis alaptananyagát, az mindenképpen megállja majd a helyét egy efféle környezetben is, sőt, nagyon sokat fog tanulni ezekből a harcokból. Emiatt (is) csak tiszta szívből tudom ajánlani mindenkinek a 2012-es Dreyneventet!

■ **A szabadvívó felszerelés már itt is jól vizsgázott.**

Védőfelszerelések és fémeszközös szabadvívás az Ars Ensis-ben

Írta: Deres Attila

Jelenleg az egyesületben érvényben van egy, az Oktatókör által elfogadott, védőeszközökre vonatkozó szabályozás. Ez előírásokat és ajánlásokat tartalmaz párnázatlan eszközökkel végzett szabadvíváshoz használható védőfelszerelésekre. Kérésre az oktatókon keresztül bárki számára hozzáférhető, ám magához a szabadvíváshoz Free Scholler fokozat, vagy Elnökségi engedély szükséges.

■ Tornasisak - A középkorban is gondoskodtak a védelemről

Nos, most, hogy lassan kezdtek levegőt kapni a bevezető által okozott sokktól, értelmezzük egy kicsit a fentieket.

Az egyesületünk sok-sok ember megfeszített munkájával, lépésről lépésre haladva 8 év tapasztalatait, kísérletezését összesítve felépítette azt a tudásszintet, megteremtette azokat a körülményeket, amik fémkarddal, federrel, bottal,

sípval, kétélű nádihegedűvel folytatott szabad párbajokat tesznek lehetővé. Mindezt szervezeten, a megfelelő fokozat, vagy engedélyek birtokában BÁRKI számára elérhető módon.

Azt írtam, felépítettük ezt a lehetőséget. Sok európai egyesületben ez elég korán elérhető, ám tapasztaljuk ezeket a csapatokat látva, hogy a megfelelő tudás, felszerelés

hiányában ez csak elszenvedett és okozott sérülésekhez vezet, nem a technikai szint, vagy a vívás élményének növeléséhez. Más iskolák, ugyan már az első edzésen fémkardot adnak az oktatók kezébe, ám 3-4 éven keresztül semmilyen szabadvívást nem tesznek számukra lehetővé, majd a megfelelő képességek birtokában már kiváló felszereléssel teszik lehetővé a szabadvívást. Na, ez az a pont, ahol mindenki sok szeretettel gondoljon a párnázott ütőkardjainkra...

Az általunk választott út mindkettőtől eltér. Iskolarendszerben működünk, ahol egymásra épülő, szintezett oktatásba rendezett tananyag szerint oktatjuk az európai történelmi harcművészeteket. Szinte a kezdetektől, már az alapmozdulatok elsajátításakor lehetőséget tudunk adni az elsajátított tudás „éles” helyzetben való kipróbálására, gyakorlati tapasztalatok gyűjtésére, párbajelméletek próbálgatására. Mindezt a sérülésveszély legminimálisabb szintre szorításával, köszönhetően a biztonságos és realiztikusan működő

■ **Feder, Lacrosse kesztyű, protektor. Már csak a vívómasz kell és mehet a vívás!**

gyakorlóeszközöknek.

Ez a szint eddig kiszolgálta a tagok, a TI igényeiket. A sokéves munka mára beérlelte a gyümölcsét és idén robbanásszerűen nő majd a Free Schollerek és az Free Schollerre készülők száma. Ennek a régen várt igénynek a kiszolgálására készül gőzerővel a Provost szakszeminárium tananyaga, áll

át szervezés alatt a Free Schollerek oktatásának teljes rendszere, melynek eredményeképp létrejön egy egyesületi szinten egységes, átdolgozott tananyag. Egyúttal, ennek a szintnek a kiszolgálására az ütőkardok már nem nyújtanak megfelelő alternatívát. Ettől kezdve vált szükségessé a biztonságos fémeszközös szabadvívás lehetőségeinek megteremtése, a Protektorok-védőeszközök használatának szabályozása az egyesületen belül.

A védőeszköz szabályozás

A védőeszközök bevezetésére azért kerül sor, hogy a párnázatlan gyakorlóeszközökkel (életlen fémkard, feder, bot, shinai) történő szabadvívás során megelőzzük a sérüléseket. A védőeszközök tekintetében nem különálló protektorokban, hanem egymásra épülő elemek rendszerében kell gondolkodnunk.

Ennek a rendszernek eleme a védőfelszerelés, a szabadvívó eszköz

PÉLDÁK VÉDŐESZKÖZ-RENDSZEREKRE

Egyszerű védőfelszerelés

Olimpiai fejkvéd	18 000 Ft
Lacrosse kesztyű	10-20 000 Ft
Motoros protektoring	15-20 000 Ft
Összesen	45 000 Ft

Alternatív összeállítás

Olimpiai fejkvéd	18 000 Ft
Lacrosse kesztyű	10-20 000 Ft
Gambeson	25 000 Ft
Vállvédő műanyaglap	2000 Ft
Görkoris könyökvédő	2000 Ft
Összesen	45 000 Ft

A legjobb védelemért

Olimpiai fejkvéd	18 000 Ft
Lacrosse kesztyű	10-20 000 Ft
Textil plasztron	30 000 Ft
Motoros vállvédő	2500 Ft
Alkar-lábszárvédő szet	5000 Ft
Összesen	65 000 Ft

A fenti összegek elsöre rémitőek lehetnek, de ne feledjük el, hogy a fejkvéd már Free Scholler előtt kötelező felszerelés, valamint a fenti felszerelések egy részét megfelelő állapotban, használtan is be lehet szerezni, így egy Haladó edzésre járó Free Scholler jelölt akár 20-25.000 Ft kiadással is fel tudja szerelni magát. Ennyit biztosan megér a saját biztonságunk és a vívás élménye.

és az EMBER. Ezek összehangolt-sága teremti meg a biztonságot. Így, míg egy kontrollált ütés a fejbédre federrel, vagy göbbel burkolt hegyű fémkarddal, kielégítően biztonságos, addig egy vaktában előrelökött szúrás burkolatlan hegyű karddal, még 1600N-os, bőrcsuklyás, párnázott tarkóvédő fejbédben is életveszélyes.

Ennek megfelelően védőeszköz ide, vagy oda, a párbajokat továbbra is megfelelő kontrollal kell vívni, nem üthetsz nagyobbat federrel sem, mint az ütőkarddal, csak azért, mert a másik védőeszközt visel. A Darth-Vader effektus ellen fokozottan védekezni kell, egy másodpercre sem szabad elfelejteni, hogy a protektorokba öltöztetett droid velünk szemben nagyon is sérülékeny.

A védőeszközök célja a maradandó egészségkárosodás kizárása és a sé-

rülések esélyének minimalizálása, nem a fájdalom elkerülése. A védőeszköz semmilyen módon nem veszélyeztetheti sem használóját, sem másokat (ez egyben kizárja a hagyományörző fémvérteteket, páncélkesztyűket is!!). Ez a gondolat vezérelte a védőeszközökre vonatkozó előírások összeállítását. A szabályozás Előírásait egyetlen belül betartani kötelező, az Ajánlások tanácsokat, útmutatásokat tartalmaznak. Alapvető a fej, a nyak, a kulcscsont, az ízületek, a kéz és a bőrfelület védelme. Míg a bőrfelületnél gyakorlatilag az összefüggő ruházat elegendő a sorjákok okozta sérülések kivédésére, addig az ízületek védelmére kötelezően merev védőeszközt írunk elő, a fej védelmére pedig minősített védőeszközt, amelynek védelmi szintje minimálisan a 350N-os olimpiai fejbédével egyezik meg.

A szabályozás az előírások betartása mellett maximálisan rugalmas. Szabadon választható eszközökből, ízlés szerint állítható össze korhű kinézetű, vagy modern, esetleg elegáns megjelenésű testvédelem.

Az itthon is beszerezhető 350N-os fejbédok általánosan használatban vannak ebben a harcművészetben, bár az 1600N-os darabok nagyobb biztonságot nyújtanak. Kiegészítőként ehhez hazai forgalmazóktól is beszerezhetőek bőr csuklyák, tarkóvédő pántok, ún. mesterfelszerelések. Kiegészítő védelemként ajánlott a fejbéd szakállá alá, a mellre is lenyúló nyakvédőt húzni, ebből megerősített bőr változatoktól kezdve profi jéghoki nyakvédőig több alternatíva is rendelkezésre áll.

A felsőtest védelmére világszerte változatos megoldások léteznek. Középkori jellegű posztó fegyver-

kabátok, olimpiai plaszon, motoros protektoringek, hoki vállvédők. A fegyverkabátokat, plaszonokat érdemes géllal, vagy szivaccsal töltött hoki aláöltözőkkel kombinálni. Ezek gyakorlatilag a fontos helyeken lágy protektorokkal feltöltött, testhez simuló pólók, nem akadályozzák a mozgást a rájuk húzott réteggel együtt sem. Nálunk ezek mindegyike használható, amennyiben a könyök és a váll ízületeinek védelme kemény-protektorokkal megoldott. Ez a fegyverkabátnál, plaszonnál külső, vagy belső „zsebek” elhelyezésével, vagy kívülről pántokkal megoldható. A könyök és a térd védelmére akár a legolcsóbb gördeszkás védőeszköz is megfelel, de a gyakorlati tapasztalatok szerint érdemes lábszárvédővel, alkarvédővel kiegészített változatokban gondolkodni, ezekkel együtt is gyönyörködhetünk épp elég kék-zöld, fekete, halványabb, vagy sötétebb lila, esetleg barna foltban.

A kesztyű központi kérdés. A kezek, az ujjak sérülékenyek. Sérülnek is. A leggyakrabban az ujjak sérülése fordul elő, lehorzsolódástól a körömleváláson át a törésig. Ráadásul az inak, porcok ízületek rendkívül bonyolult rendszere miatt könnyű maradandó egészségkárosodást szenvedni. A kéz védelmében ezért nem engedhetőek meg a kompromisszumok. A jelenleg beszerezhető védőfelszerelések közül, védelmi szempontból a jég hoki és a Lacrosse kesztyűk felenek meg az elvárásoknak, ám a hoki kesztyűk lényegében alkalmatlanok a vívásra, míg a Lacrosse kesztyűk, szinte egyáltalán nem akadályozzák a mozgást, fogásokat, ám itthon nem beszerezhetőek. Mi az eddigi kesztyűinket a www.capitain-lax.com oldalról szereztük be, gyakorlatilag a legolcsóbbat is teljes megelégedéssel használjuk, de az árral együtt növekszik a komfort és a kiegészítő védelmek (pl oldalsó takarás a mutatóujjon) száma. Mivel a szállítási költség innen kb 5000Ft, érdemes többen összefogni, hogy el lehessen osztani és gazdaságosabb legyen a be-

szerezés. A webshop egyébként pár napon belül szállít. Kézvédelem céljára jelenleg semmi mást nem javasolunk, sem a motoros kesztyűk, sem a vívókesztyűk nem nyújtanak megfelelő védelmet. A Bécsi kiránduláson találtunk új alternatívát Street-Hoki kesztyűk képében, amelyek megfelelő védelmi szintet és használhatóságot képviselnek, a Lacrosse kesztyűknél alacsonyabb áron, ám jelentősen alacsonyabb komfortfokozattal. Ezek jelenleg kipróbálás alatt állnak az egyesü-

letben.

A védőeszközös szabadvívás jövője az egyesületben

Jelenleg a védőeszközös szabadvívás egyesületi keretek közötti lehetőségének megteremtése kialakítás alatt áll. Helyet, időt, rendszert kell rá teremteni, de a neheze, a tudás megszerzése és az megfelelő eszközök kiválasztása már mögöttünk van. Az idej bécsi tapasztalatok az osztrák Dreynschlag rendezvényén, a felszerelés külföldi csapatokkal való összehasonlítása, a vívott párbajok igazolták az eredményeinket. Mind a felszerelés, mind a vívótudás európai szintű, sőt, a legnevesebb csapatok tagjai elé is bátran kiállhatunk egy-egy párbajra.

Említettem, hogy a protektorok a rendszernek csak egyik elemét képezik. A rendszer másik eleme a szabadvívó eszköz. A Regenyei Péter – Berkes Zoltán által fejlesztett új Feder (történelmileg helyesebb: Paratschwert), jelenleg az Európában beszerezhető legbiztonságosabb ilyen eszköz. Általános érdeklődést keltett a Dreyneventen, angol sporteszköz bolt, neves német csapatok érdeklődtek komolyan. Felmerült egész csapatok felszerelésének lehetősége ezzel a federrel. Kiállta a próbát a legnevesebb gyártók federeivel szemben is, sokan kipróbálták, hasonlították össze más eszközökkel, de akik eredetileg kételkedtek is, végül elismerően nyilatkoztak róla. Igen szerencsésnek tartja most az Ars Ensis néhány neves európai csapat, hogy a piac legjobb fedérére ülünk, európai szinten nevelésnek számító áron. Becsüljük ezt meg méltóképp.

PBT Fencing

Az eseményen a magyar PBT Fencing, mint a világ 4 legnagyobb olimpiai vívófelszerelés gyártójának egyike is képviseltette magát, takaros standdal és rengeteg felszereléssel. Bár szerény véleményem szerint komoly marketinghiba, hogy a hostess-kisasszonyról nehéz volt elszakítani az embernek a tekintetét, így kevesebb figyelmet kaptak a bemutatott termékek. Úgy tudom a hölgy amúgy a budapesti boltban is rendszeresen jelen van, segítve az eladásokat, talán ez meggyőző érv lehet a személyes vásárlás mellett azoknak, akik webshopen akartak fejevédet rendelni.

A PBT kereskedelmi képviselőjével oktatóink órákon keresztül beszélgettek a történelmi vívás eszközigényéről, a lehetséges hazai és európai felvevőpiacról. A végére komoly egyeztetés alakult ki, amelynek eredményeképp áprilisban beindulhat egy célirányos fejlesztés kardtartó táskák, fejevédek kiegészítők, nyakvédők és megerősített plaszonok terén.

FIGYELEM!!! Van még pár hely a táborba!!! Jelentkezz az oktatódnál mert lemaradsz!!!

Ha van olyan cikked, írásod, ötleted, amit szeretnél, hogy bekerüljön az újságba, akkor ne habozz, küld el a szerkesztőség részére:

aekardlap@gmail.hu

továbbá ide írhatod az újsággal kapcsolatos kérdéseidet, észrevételeidet is.

Keresek olyan embereket is, akik szívesen írnának beszámolót az egyesület rendezvényeiről, legyen az váracsata, karácsonyi edzés, vagy akár a Nagy Sportágválasztó.

Az újság, a benne szereplő cikkek, írások, a szerzők és az Ars Ensis szellemi tulajdonát képezik, azok egészének vagy részleteinek nyilvános fórumon való terjesztése kizárólag a tulajdonos előzetes engedélyével, a forrás megjelölése mellett lehetséges.